

Wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring

een gezamenlijke reactie van

Amnesty International
Defence for Children
Dokters van de Wereld
Humanistisch Verbond
International Network of Local Initiatives with Asylumseekers (INLIA)
Justitia et Pax
Kerk in Actie
Meldpunt Vreemdelingendetentie
Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Stichting LOS
VluchtelingenWerk Nederland

'Nog een lange weg te gaan naar humane vreemdelingendetentie'

In december 2013 publiceerde de Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie het wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring. Ondergetekende organisaties hebben lang uitgezien naar dit wetsvoorstel in de hoop dat er sprake zou zijn van (de toegezegde) verandering van beleid waarin de menselijke maat tot zijn recht zou komen.

Echter: hoewel het wetsvoorstel op bepaalde punten een verbetering genoemd kan worden, bevat het voorstel zeker geen fundamentele verandering ten opzichte van het bestaande beleid. Op de meeste punten blijven de verbeteringen marginaal en voor sommige groepen en situaties is zelfs sprake van een verslechtering.

Met dit schrijven willen de ondergetekende organisaties dan ook hun teleurstelling en hun zorgen uitspreken.

De volgende uitgangspunten missen wij in het wetsvoorstel:

Vreemdelingendetentie alleen als *ultimum remedium*

Uitgangspunt van vreemdelingendetentie moet zijn dat het alleen als uiterst middel wordt toegepast. Het wetsvoorstel doet onvoldoende recht aan dit uitgangspunt. Nergens is de toepassing van alternatieven uitgewerkt en de wet mist regelgeving die de detentie van kwetsbare personen, zoals kinderen, zieken en getraumatiseerde asielzoekers, voorkomt. Juist voor kwetsbare mensen is vreemdelingenbewaring onevenredig belastend en is het risico op gezondheidsschade groot.

Wij pleiten dan ook voor een duidelijkere toepassing van het *ultimum remedium*-principe: de overheid dient alternatieven proactief aan te bieden en voor kwetsbare mensen moet altijd een alternatief worden ingezet.

Een meer humane vreemdelingendetentie

Het wetsvoorstel biedt weliswaar een bestuursrechtelijk kader voor het regime van vreemdelingenbewaring, maar inhoudelijk vertoont het voorstel nog vrijwel alle kenmerken van het huidige, op het strafrecht gebaseerde regime. Veel

teksten in het wetsvoorstel zijn letterlijk overgenomen uit de Penitentiaire beginselenwet. Voor mensen in grensdetentie en mensen in afwachting van hun uitzetting geldt in het voorstel hetzelfde detentieregime. Dat betekent voor mensen in grensdetentie een verslechtering. Het wetsvoorstel handhaaft vrijwel het volledige pakket aan orde- en disciplinaire maatregelen. Disciplinaire maatregelen mochten echter tot nu toe niet op mensen in grensdetentie worden toegepast. Meer in het algemeen horen disciplinaire maatregelen volgens de ondergetekende organisaties überhaupt niet bij een bestuursrechtelijke maatregel die alleen bedoeld is voor het mogelijk maken van uitzetting.

Bijzonder zorgelijk is dat er ook een nieuwe (orde)maatregel is toegevoegd: plaatsing in het beheersregime. Dit beheersregime beperkt op erg veel punten de vrijheid van mensen, waarmee deze nog strenger is dan het huidige detentieregime. Niet alleen moeilijk te handhaven vreemdelingen worden met dit extra strenge regime geconfronteerd; het geldt bij binnenkomst standaard voor alle vreemdelingen.

Het wetsvoorstel biedt de directeur veel beleidsvrijheid om maatregelen op te leggen waarmee de vrijheid en rechten van vreemdelingen worden ingeperkt. Per algemene maatregel van bestuur zullen nadere regels worden gesteld voor de toepassing van de verschillende restrictieve maatregelen. Omdat deze nog niet bekend zijn gemaakt, blijven de volledige implicaties onduidelijk en is niet helder hoe de belangen van de vreemdeling worden gewogen bij het opleggen van deze restrictieve maatregelen. Het is van groot belang dat deze regels bekend zijn voordat over deze wet wordt beslist.

Kortom: in plaats van de beloofde versoepeling is slechts sprake van marginale verbeteringen in het normale regime en een grote verschuiving naar extra strenge omstandigheden door de introductie van het beheersregime. Het uitgangspunt dat mensen niet verder in hun vrijheid beperkt mogen worden dan strikt noodzakelijk is voor het doel van de detentie, vinden wij in het voorstel niet terug. Daarom moeten wij vaststellen dat de belofte dat de menselijke maat in het nieuwe vreemdelingendetentiebeleid centraal zou komen te staan niet is waargemaakt.

Wij vinden dat de bovengenoemde punten de kern raken van de discussie over de menselijke maat in vreemdelingendetentie, zoals deze onder meer in het afgelopen jaar is gevoerd. Wij vragen de Staatssecretaris dan ook het wetsvoorstel in lijn met deze punten aan te passen.